

LIKOVİ ZAVIČAJA: OSMAN DELIĆ - UČITELJ MNOGIH UČITELJA

Doc. dr. Omer Hamzić

ROĐEN JE 1919. GODINE U SELU SIBOVCU, OPĆINA GRAĐAČAC, gdje je završio mekteb i osnovnu školu. Od 1932. do 1940. godine pohađao je i završio Gazi Husrvbegovu medresu u Sarajevu. Početkom Drugog svjetskog rata bio je na dužnosti prefekta na medresi u Brčkom, a 1942. godine našao se u Gornjem Rahiću kao učitelj, a zatim slijedi domobranstvo, napokon mobilizacija u Handžar diviziju i sudbina slična mnogim Bošnjacima koji se na ovaj ili onaj način nađuše u toj jedinici.

Iako je iz rata jedva izvukao živu glavu, odmah mu je nametnuta hipoteka sumnjivog i nepouzdanog intelektualca Bošnjaka, koje se nije oslobodio gotovo do mirovine. Učiteljujući po mnogim mjestima u ovom dijelu Bosne od Crvice kod Srebrenice pa do Gračanice, gdje dolazi 1951. godine, Osman-efendija je tu hipoteku podnosio sa dostojanstvom i bez poze stradalnika, shvatajući da se samo predanim radom na opismenjavanju i prosvjećivanju svog naroda na najbolji način odužuje tom narodu. Iako se na njega uvijek nekako podozrivo gledalo (u režimskim krugovima) – od svoje prosvjetiteljske ideje vodilje nije odstupao do zadnjeg dana. Dok se i sam tokom svog napornog rada

■ OSMAN DELIĆ (U SREDINI SA NAOČARIMA), SA DIREKTORIMA OSNOVNIH ŠKOLA S PODRUČJA OPĆINE GRAČANICA, OKO 1980. GODINE

i službovanja školovao i stručno izgradio (završio je filozofski fakultet u Beogradu—odsjek orijentalistike i njemačkog jezika 1966. godine), uz generacije i generacije đaka, izveo je i brojne prosvjetare, učitelje i nastavnike, kojima je predano i istrajno prenosio svoja pedagoška znanja i iskustva. Uvijek je insistirao na tome da naša škola bude ne samo učionica, već i svojevrstan kulturno-civilizacijski centar u svakoj sredini.

Bio je učitelj u mnogim mjestima BiH. Radio je kao sreski školski inspektor – savjetnik za osnovne škole u Gradačcu, Kladnju i Gračanici. Radio je kao nastavnik u gračaničkim osnovnim školama, Nižoj stručnoj domaćinskoj školi, jedno vrijeme kao vršilac dužnosti direktora Škole učenika u privredi, sekretar Savjeta za prosvjetu i kulturu sreza Gračanica, šef Odsjeka za prosvjetu opštine Gračanica i savjetnik za osnovne škole.

Nije bio član Saveza komunista, što je nama mlađim njegovim saradnicima i kolegama bilo jako čudnovato. Teško je tada bilo zamisliti nekoga na bilo kakvom ozbiljnijem položaju (čak i u zemljoradničkoj zadruzi) bez partijske knjižice i blagoslova komiteta. Samo smo mogli naslućivati da ima nešto tajanstveno u njegovoj biografiji što se nije uklapalo u tadašnje komunističke standarde i klišeje... Nikada o tome nije govorio, iako se često u svojim stručno-pedagoškim istupanjima pozivao na stavove i rezolucije partijskih foruma o vaspitanju i obrazovanju, čak je spominjao i neke dokumente partijskih kongresa. Sjećam se da ga je jedan učitelj u osnovnoj školi Soko, pritisnut Osmanovim argumentima o lošem stanju škole, braneći vlastiti nerad i slab rezultat – javno prozvao i osudio na jednom sastanku zato što se poziva na stavove partije, kojoj nije pripadao. Sje-

ćam se – otprio je, ali mu ta neprincipijelnost kolege nije prijala. Iako nije formalno bio “organizovan”, kako se tada govorilo za one koji nisu bili članovi partije, Osman Delić je pripadao onoj generaciji naših prosvjetara, koja je, iskazujući punu lojalnost toj politici, bukvalno ovaj narod izvlačila iz gliba zaostalosti i bijede, nepismenosti i kulturne i duhovne zapuštenosti.

Upoznao sam ga kao već starijeg čovjeka, sijede kose, žustrog koraka, svijetlih očiju – ili su se meni samo tako činile iza naočala sa poprilično debelim staklima. Tada je radio na stručno-pedagoškim poslovima Udružene osnovne škole – vaspitno-obrazovne organizacije koja je objedinjavala rad svih desetak ili petnaest osnovnih škola na području tadašnje opštine Gračanica. Za njega su neki prosvjetni radnici govorili da je pretjerano strog kao pedagog, kao savjetnik, kao onaj ko je pratio rad mlađih kolega. Nije bio zakeralo, ali je uvijek davao savjete za poboljšanje rada u nastavi, prenosio svoja iskustva na mlađe kolege, radio na poboljšanju općeg stanja u našim školama.

Nije trpio nerad i šlamperaj, još manje – improvizacije. Zato su ga neki mlađi kolege nastavnici i učitelji često ogovarali. Tvrđili su da ih progoni previše, da se služi zastarjelim metodama, da je prevaziđen. Nisu bili u pravu – samo su na taj način pravdali svoj nerad, inertnost, neinventivnost – što je ubitačno za svaku nastavu i vaspitni proces. Naglašavao je da prosvjetni radnik po svom zvanju i “poznanju”, mora biti optimista, vedre naravi, da mora otvarati perspektive i vidike mlađih...

Smatrao je da prosvjetni radnik – učitelj – pored učionice, pored rada za katedrom i tablom, mora da uči i vaspitava – svojom pojavom, svojim ličnim ponašanjem, svojim izgledom. Nije mogao zamisliti neurednog učitelja u učionici, bez obzira kakvo je stručno i pedagoško znanje pokazivao. Jednostavno – bio je čovjek od onog starinskog reda i poretka – što bi se reklo, ali nije bio konzervativnih pogleda kada je u pitanju nastava i posao koji je uistinu savjesno obavljao.

Njegove pedagoške analize bile su strogo zasnovane na provjerenim i provjerljivim pokazateljima, ali i na ogromnom pedagoškom iskustvu koje je posjedovao. Nije se libio da te analize, podatke i svoje, ponekad opore zaključke, javno saopšti, kad je trebalo da ih “saspe u lice” – sve s ciljem da se stanje mijenja – nabolje. Bio je jedan od rijetkih koji je jednostavno osjećao “damar škole”.

Koliko god se u svom svakodnevnom radu borio za kvalitet nastave, kvalitet rada u učionici – i sa djecom – još više se angažovao na otvaranju škole prema takozvanoj društvenoj sredini u kojoj je škola djelovala. To se nekada zvalo javna i društvena djelatnost škole, a temeljilo se na onim tradicijama iz prošlosti našeg školstva – kada je seoski učo bio mnogo više poštovan nego danas, ali je zato, uz redovan posao s djecom, morao opismenjivati narod po večernjim analfabetskim tečajevima, raditi i voditi zapisnike po mjesnim organima vlasti, voditi akcije u selu, podučavati narod modernoj poljoprivredi, boljim uslovima stanovanja, zdravstvene zaštite itd. Nekada je učitelj bio kompletna intelektualna, a u nekim

slučajevima i jedina administrativna logistika u mnogim našim sredinama.

Zato i jeste bio cijenjen i poštovan.

Insistiranje na toj javnoj i kulturnoj djelatnosti škole u to vrijeme smatralo se ne samo poželjnom funkcijom, nego i obaveznim zadatkom škole. Ne zane-
marujući zadate standarde, upravo na spomenutim tradicionalnim temeljima našeg školstva, Osman Delić je do savršenstva razradio ne samo vrednovanje škola, već i njihovo prikazivanje i pokazivanje u sredini u kojoj se škola nalazila. Razvio je takmičenje između i unutar škola, kako u znanju učenika, tako i u njihovim vještinama, kulturno-umjetničkom radu i sl. I danas se pamte smotre i takmičenja osnovnih škola po tadašnjoj gračaničkoj opštini, priredbe ukrašene proljećem i mladošću. Nad tim, sada bi se reklo projektima, bdio je Osman Delić – insistirajući na ozbiljnosti, ali i vaspitno-pedagoškoj i umjetničkoj dimenziji svih tih smotri i takmičenja.

Pamtit će se još dugo smotre učeničkog znanja, stvaralaštva i kulture koje je organizovao i osmišljavao širom ove općine. Nije to radio radi sticanja nekakve svoje rukovodilačke karijere i vlastite promocije (kako su mnogi u to vrijeme radili), već iz uvjerenja da samo na taj način čini dobro i sebi i svome narodu.

Bio je tih i skroman čovjek, kojeg život nimalo nije mazio, bio je čovjek od razumijevanja i znanja, uporan kao krtica i vrijedan kao pčela. Uz redovne svoje poslove bavio se istraživanjem nekih zavičajnih fenomena, posebno iz kulturne prošlosti Gračanice i njene okoline – jer je Gračanicu volio kao i svoj rodni Gradačac. Nije bilo “hore” u onim

vremenima da se to ozbiljnije podstiče, štampa i objavljuje.

Šteta je, danas se to vidi, što se tom poslu nije mogao više posvetiti. Rado-
vao se kao dijete kada bi u Sarajevu, preko svojih prijatelja i školskih drugova iz Medrese, pronašao neki važan i zanimljiv dokument. Njega su zanimali razni kulturni fenomeni iz prošlosti Bošnjaka i Bosne. Godinama je istraživao kulturna mjesta oko Gračanice, sakupljao podatke o starim grobljima, pripre-
mao se da piše monografiju o zdravstvu, bavio se vakufima i vakufnamama, pronašao neke podatke o gračaničkom vodu-
vodu... sačuvao kopiju Sidžila gračaničkog kadije, čiji je original zauvijek nestao u Orijentalnom institutu, pod srpskim granatama u opkoljenom Sarajevu, 1992. godine. Javljao se sa svojim radovima u nekim zbornicima o školstvu u susjednim opštinama (Lukavac) i ponešto od toga objavljivao u lokalnim medijima.

Iz tih njegovih interesovanja rodila se ideja o pisanju monografije o najstarijoj osnovnoj školi u Gračanici. Podržao sam tu njegovu ideju, jer sam bio u takvoj prilici i na dužnosti sa koje su se mogli snažnije podržavati takvi projekti. Knjiga je izašla 1986. godine povodom stote godišnjice osnivanja prve osnovne škole u Gračanici. Bio sam recenzent i pisac predgovora za tu knjigu, sjećam se vrlo uspjele svečane promocije u Osnovnoj školi “Hasan Kikić”. Promotor i drugi recenzent bio je Osmanov kolega sa studija Gavro Subotić, tada ugledni prosvjetar i pedagog u jugoslovenskim razmjerama. Pohvalno je govorio i o knjizi i o autoru. Ja sam smatrao da je knjiga isuviše izdeta-
ljisana, imao sam i nekih metodoloških

zamjerki... Ne znam jesam li tada bio u pravu... Danas je ta knjiga najbolje štivo iz historijata prosvjete na ovom području i izvor podataka, koji se u mnogim prilikama još uvijek obilato koriste.

Bio je to pokušaj da se ubilježi i obilježi stotinu godina jedne škole i minuli rad, kako sam napisao u tom Predgovoru “generacija i generacija učitelja – pregalaca, gotovo fanatika u radu, koji su u ovim krajevima širili pismenost, progres i kulturu, podizali generacije mladih, nove učitelje, profesore, umjetnike, ljekare, revolucionare, političke aktiviste...” Jedan od značajnih i istaknutih likova u toj plejadi, svakako je bio Osman Delić – dugogodišnji učitelj učitelja u doslovnom značenju te riječi.

***

Osman Delić je prvi, najvrjedniji i najstariji saradnik “Gračaničkog glasnika”. U prvom broju objavio je svoje istraživa-

nje o kulturnim mjestima na području gračaničke općine, istraživao je staru biblioteku Hadži Halil-efendije u Gračanici, a iza sebe je, pored bogate biblioteke, ostavio i nekoliko nedovršenih i neobjavljenih rukopisa, iz kojih izdvajamo rukopis o razvoju organa lokalne vlasti za vrijeme Austro-Ugarske.

Preselio je 22. juna 1996. godine dok još prvi primjerci ovog Časopisa nisu bili ni dospjeli do svih svojih čitalaca. Naša redakcija je tako, na samom startu ostala zauvijek bez svog najvrjednijeg saradnika, a Gračanica, njegovi prijatelji i njegova porodica bez dobrog čovjeka i predanog poslenika.

Na listu “Gračaničkog kalendara” u našem časopisu napisao sam: “Toga dana nekako su drugačije mirisale (gračaničke lipe). Čaršija je ostala bez svog dobrog starog profesora.”

